

CULTURES

▶ VE DE LA PÀGINA 33

micròfons de carbó, la veu masculina podia sonar massa fosca. M'imagino què deuria ser escoltar el programa *Charla para mujeres* quan el feia un home ...

P I on van trobar aquestes dones disposades a parlar per la ràdio? De formació no en deuriem tenir cap ni una.

R Els responsables de Ràdio Barcelona van fer una crida a l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular, d'on va sortir la que està considerada la primera locutora de ràdio de Catalunya, Maria Cinta Balagué. Abans que ella, tenim el cas de Maria Sabaté, però hem de matisar que va entrar a l'emissora com a secretària de direcció. I és cert que va parlar per la ràdio, però com a anunciadora, recitant publicitat, i no pas com a locutora.

P Totes van sortir de l'Institut?

R No, és clar. Moltes venien del camp del teatre i la interpretació. Però s'ha de dir que a la ràdio hi feien de locutores, no pas d'actrius. La seva virtut era que sabien parlar en públic. A Manresa, tant Calafell com Almendros procedien del camp escènic, però elles van ser locutores, que es combinaven els horaris.

P Volien dones per a programes adreçats a dones?

R Estem parlant d'una època, els anys 30, amb un alt grau d'analfabetisme. Alhora, però, també hi havia força revistes per a les dones de temes com literatura, feminisme, labors... El públic al qual es dirigien eren senyores cultes i amb diners, que podien comprar allò que s'hi anunciava, des de cremes a nevers passant per sabons, herbes i mitges. I també, que podien permetre's tenir una ràdio i pagar el cànon per tinença d'aparell. No és en va que aquelles emissores tenien un aire elitista, perquè s'hi parlava del Liceu i el Palau de la Música, de borsa, es retransmetien conferències...

P No hi havia una actitud condescendent o de menysteniment?

R No, no, en absolut. En la franja horària que escoltaven les dones s'hi parlava de tot. I també eren les conductores de programes d'oci -pensem que aquesta ràdio inicial era principalment d'entreteniment, les notícies eren el que avui en dia en diríem notes d'agenda-, amb grans orquestres, llegien publicitat, presentaven actuacions... Posteriorment, durant la guerra, van ser les dones les que van aguantar les emissions en antena, perquè mentre els homes eren al front, elles es van posar davant del micròfon. Algunes m'han explicat que van passar por, però anaven a la ràdio perquè creien que era el que havien de fer. Emetien els avisos de bomba, retransmetien programes de la Creu Roja, demanaven sang per als hospitals, posaven en contacte familiars d'ambdós bàndols...

P Qui escoltava la ràdio en els inicis, als anys vint? Ràdio Barcelona va dur a terme la primera emissió a dos quarts de set de la

«Moltes dones arribaven

a la ràdio des del teatre, però un cop hi eren feien de locutores i no pas d'actrius»

tarda del 14 de novembre del 1924, des de l'hotel Colón, a la plaça Catalunya.

R Tenien aparells els clubs de radioaficionats, els bars i els casinos i algunes cases. Als anys 30 es va produir una certa popularització, i una mostra n'és el decret que va regular la creació d'emissores locals, com la de Manresa el 1933. La gent coneixia els locutors perquè eren de la seva ciutat.

P Era una escolta col·lectiva?

R Hi havia poques opcions d'oci. Una era el cine. Una altra, reunir-se amb els veïns per escoltar la ràdio. En aquella època, les cadenes no emetien les vint-i-quatre hores del dia com ara, sinó que es concentraven en la franja del migdia i la del vespre. Sobretot, per una qüestió tècnica, perquè si no les làmpades es cremaven.

P Les dones estaven en pla d'igualtat amb els homes pel que fa a les condicions laborals?

R Durant la República sí. Quan preparava la tesi, les dones amb qui parlava d'aquest tema quedaven parades perquè no entenien la pregunta: per a elles era evident que havien d'estar igual de considerades que els seus companys masculins. En aquells moments es cobrava per categoria laboral, no en funció del sexe. El conegut locutor Teodor Garriga em va confirmar que ell cobrava menys que Rosalia Rovira, que va ser la primera locutora de Ràdio Associació.

P Un fet poc conegut que revela el seu llibre és que després de la guerra es va parlar català a la ràdio, però ben poc.

R Mercedes Laspra va entrar a Ràdio Associació de Catalunya el 1939, un cop consumada la victòria de Franco. L'emissora va canviar de nom per dir-se Radio España de Barcelona. Segons em va explicar ella mateixa, va ser la darrera locutora a parlar en català per la ràdio. Tenia els militars al darrere: «em van donar una oració, em sembla que era a la Mare de Déu de Montserrat. (...) i quan vaig acabar em van dir: 'doncs ara, s'ha acabat. Vostè recordi que el català no existeix i ja està'». Laspra es va fer popular amb un programa anomenat *El consultorio de doña Montserrat Fortuny*.

P Què va passar amb la presència de dones a la ràdio durant el franquisme?

R La seva situació va anar a menys. El 39, la ràdio es va masculinitzar, sobretot perquè els qui arribaven a les ciutats eren soldats. Va haver-hi depuracions. Posteriorment, algunes dones van passar les proves per fer de locutores. Però la mateixa Almendros no tenia com a ella li van deixar fer el programa. Però és que la seva veu era boníssima, i per a un programa emotiu, millors elles que no pas ells.

L'Humus Mediterrani busca grups emergents del folk

▶ L'Off de la fira manresana obre la convocatòria que promou D'Arrel i que s'adreça a grups professionals, amateurs i a escoles de música

S.PAZ | MANRESA

■ Amb la intenció de «reforçar» la música popular i «si és possible que els grups entrin a formar part de la indústria musical del país», explicava Ignasi Perramon, de l'equip D'Arrel, s'obria ahir la convocatòria per participar en la segona edició de l'Humus Mediterrani, l'off dedicat a l'escena folk catalana. Una iniciativa que repeteix després de la bona acollida de l'any passat i que David Ibáñez, director artístic de la fira, qualificava d'«aliat imprescindible» del certamen manresà.

L'any passat van arribar a l'Humus una vintena de propostes, majoritàriament del país però també d'europes, de les quals se'n van triar vuit. Amb la idea de donar veu als grups emergents del folk (D'Arrel ja ofereix una programació anual estable), a l'Humus Mediterrani hi tenen cabuda d'una manera molt especial, subratllava Marc Aloy, de l'entitat, les «escoles i tallers de música tradicional que hi ha arreu del país: són la base de la futura música popular». Per a Ibáñez, «és fàcil que la programació oficial de la fira quedi copada per propostes amb més recorregut» i incorporar l'Humus al certamen per a «les

David Ibáñez, director artístic de la Fira Mediterrània, i Marc Aloy i Ignasi Perramon, membres de l'equip de D'Arrel, promotors de l'Humus

Les propostes per participar a l'Off s'han d'enviar al web de D'Arrel (www.darrel.cat) fins al dia 30 d'aquest mes

propostes emergents, amateurs i vinculades a la formació és molt important per al projecte de la Mediterrània». La intenció és que un consell assessor triï novament entre 8 i 10 propostes. Els concerts, majoritàriament gratuïts, seran els dies de la Mediterrània -del 9 al

12 d'octubre- al restaurat Veigé Coolinari de Manresa (c/ Sobrerroca), seu de l'entitat impulsora del projecte. Les propostes -és compatible haver-se presentat a la programació oficial i ara fer-ho a l'Humus- s'han d'enviar a través del web d'Arrel (www.darrel.cat) fins al 30 d'abril. El maig es podria fer pública la programació d'aquest off. Els grups seleccionats l'any passat van ser Mans Petites, Les Violiles, Sonagralla, Nakki, D'acquí i d'allà, Barcelona Ethnic Band, La Colònia i Folkifesta.

S'aprova la modificació de la Llei del cinema

▶ El Govern elimina de la Llei del cinema l'obligació de doblar al català les pel·lícules europees

REDACCIÓ | BARCELONA

■ El Govern va aprovar ahir la modificació de la Llei del Cinema del 2010 que elimina les obligacions de doblatge al català i/o subtítulat de les pel·lícules europees. El redactat de la llei s'adapta així a

una directiva de la Unió Europea que considera discriminatori el fet que els films europeus tinguin quotes idiomàtiques mentre que els films espanyols en queden exempts. També descriu un canvi de criteri en la via d'assolir més nivells de subtítolació i doblatge de pel·lícules estrangeres al català. Segons el conseller Mascarell es prioritzarà «l'acord industrial amb distribuïdors i exhibidors abans de fer prevaldre qualsevol tipus d'obligació». No es tracta d'una des-

aparició de les quotes que establia la llei del 2010 (50 % en català), sinó de prioritzar la via dialogada per fer que més pel·lícules es doblin al català. Es donaran 6 mesos (des de l'entrada en vigor de la llei) a les empreses abans de sancionar. En cas de no arribar a acords s'exigirà que el 25 % de les sessions que es projecti una pel·lícula siguin en català, el primer any d'aplicació de la llei, i el percentatge augmentaria fins al 50 % que es vol assolir en un període de 10 anys.

FIRA D'INTERCANVI DE LLIBRES EN CATALÀ

CNL MONTSERRAT. MANRESA

▶ El CNL Montserrat, amb la col·laboració de Diesa i Òmnium Bages, organitza per aquest Sant

Jordi la primera fira d'intercanvi de llibres en català. La iniciativa pretén

fomentar la lectura i donar una nova vida a llibres que es tenen a casa i ja s'han llegit. Així, a partir d'avui, tothom qui vulgui participar en l'intercanvi pot portar els seus llibres (exclusivament en llengua catalana) a diferents punts de recollida: a les seus del CNL Montserrat (c/ Jaume I, número 8, 2n pis), a Òmnium Bages (c/ del Bruc, número 99, 1r pis), al bar Òscar (c/ Sant Joan Baptista de La Salle, s/n) o al restaurant Passeig (passeig Pere III, 36). En el moment d'entregar el llibre, es lliurarà un val d'intercanvi que servirà per endur-

se un altre llibre de la parada del CNL Montserrat a l'estand de Quin Passeig, el mateix dia de Sant Jordi. Els llibres que es portin han de ser contes o novel·les en català i han d'estar en bon estat. Aquesta primera fira la promou el Centre de Normalització Lingüística Montserrat amb la col·laboració de Diesa Restauració i Òmnium Bages. El termini per portar els llibres per intercanviar és fins al dia 11 d'abril en els punts de recollida del CNL Montserrat i d'Òmnium Bages i fins al dia 22 d'abril als establiments Òscar i Passeig.